

Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 25.01.1991, sp. zn. 1 To 95/90, ECLI:CZ:NSSR:1991:1.TO.95.1990.1

Číslo: 28/1992

Právní věta: Za osobu, ktorá má osobitne uloženú povinnosť hájiť záujmy poškodeného v zmysle § 248 ods. 3 písm. a) Tr.zák., možno považovať len takého páchatela, u ktorého je podľa jeho pracovného, funkčného alebo iného právneho vzťahu k poškodenému hlavnou úlohou starostlivosť o zabezpečovanie záujmov poškodeného. Takáto osobitná povinnosť môže vyplývať z právneho predpisu (napr. zákonný zástupca maloletej osoby, opatrovník a i.) alebo zo zmluvy (plnomocenstva). Samotná zmluva o hmotnej zodpovednosti uzavretá medzi pracovníkom a zamestnávateľom rovnako ako ani postavenie vedúceho pracovníka nezakladá takúto povinnosť.

Soud: Nejvyšší soud SR

Datum rozhodnutí: 25.01.1991

Spisová značka: 1 To 95/90

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Zpronevěra

Předpisy: 140/1961 Sb. § 248 ods. 3 písm. a 65/1965 Sb. § 73 ods. d
§ 176 ods. 1
§ 176 ods. 3

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 28

Za osobu, ktorá má osobitne uloženú povinnosť hájiť záujmy poškodeného v zmysle § 248 ods. 3 písm. a) Tr. zák., možno považovať len takého páchatela, u ktorého je podľa jeho pracovného, funkčného alebo iného právneho vzťahu k poškodenému hlavnou úlohou starostlivosť o zabezpečovanie záujmov poškodeného.

Takáto osobitná povinnosť môže vyplývať z právneho predpisu (napr. zákonný zástupca maloletej osoby, opatrovník a i.) alebo zo zmluvy (plnomocenstva).

Samotná zmluva o hmotnej zodpovednosti uzavretá medzi pracovníkom a zamestnávateľom rovnako ako ani postavenie vedúceho pracovníka nezakladá takúto povinnosť.

(Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 25. januára 1991, sp. zn. [1 To 95/90](#))

Najvyšší súd SR podľa § 148 ods. 1 písm. c) Tr. por. zamietol sťažnosť krajského prokurátora podanú proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 18. októbra 1990, sp. zn. 1 T 31/89.

Z odôvodnenia:

Napadnutým uznesením krajského súdu bolo okrem iného podľa § 223 ods. 1 Tr. por. zastavené trestné stíhanie proti obžalovanému Ing. Š. V. pre trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1, 2 Tr. zák., ktorý mal spáchať tak, že ako stavbyvedúci n. p. Pozemné stavby v Nitre v druhej polovici roku 1988 zo skladových zásob na stavbe kultúrno - spoločenského zariadenia v Seredi ku škode svojho zamestnávateľa (n. p. Pozemné stavby Nitra) odpredal súkromným osobám stavebný materiál

- v júli 1988 D. J. najmenej 50 m² režnej dlažby a keramických obkladov, ako aj 3 q cementu v hodnote najmenej 2 717 Kčs za 1 300 Kčs;

- v auguste 1988 F. R. keramické obklady v hodnote najmenej 2 192,20 Kčs za 1 600 Kčs;

- v septembri 1988 Š. K. tri „rakety“ betónu B-135 v množstve 13,5 m³ v hodnote 3 780 Kčs za 2 500 Kčs.

Krajský súd správne kvalifikujúc uvedené skutky ako už bolo uvedené podľa § 223 ods. 1 Tr. por. s poukazom na § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por. a čl. V písm. a) rozhodnutia prezidenta ČSSR o amnestii z 1. januára 1990 trestné stíhanie obžalovaného Ing. Š. V. zastavil.

Proti uzneseniu krajského súdu v zákonnej lehote podal sťažnosť krajský prokurátor v Bratislave.

Prokurátor v sťažnosti vyslovil názor, že uvedený skutok obžalovaného mal byť právne kvalifikovaný ako trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1, 3 písm. a) Tr. zák. v znení novely. Tento ho spáchal ako stavbyvedúci, teda vedúci pracovník organizácie, ktorej majetok spreneveril. Skutok obžalovaný spáchal ako osoba, ktorá má osobitne uloženú povinnosť hájiť záujmy poškodeného, čo zakladá právne posúdenie skutku podľa ods. 3 písm. a) § 248 Tr. zák. Na takto kvalifikovaný delikt sa nevzťahuje amnestiálne rozhodnutie z 1. januára 1990, a preto prokurátor navrhol vo vzťahu k tomuto skutku obžalovaného Ing. Š. V. zrušiť napadnuté uznesenie a urobiť nápravu.

Najvyšší súd SR v zmysle § 147 ods. 1 Tr. por. pri rozhodovaní o sťažnosti preskúmal správnosť všetkých výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým môže sťažovateľ podať sťažnosť a konanie predchádzajúce napadnutému uzneseniu, pričom zistil, že sťažnosti nie je možné vyhovieť.

Skutok obžalovaného vykazuje znaky trestného činu rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve podľa § 132 ods. 1 písm. b) Tr. zák. z r. 1961. Ide o posúdenie činu podľa zákona účinného v čase jeho spáchania. Od 1. júla 1990 nadobudla účinnosť novela Trestného zákona (č. 175/1990 Zb.), z ktorého bola vypustená ako trestná skutková podstata trestného činu rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve, pričom obdobné protiprávne konanie páchatela sa v súčasnosti posudzuje podľa deviatej hlavy Trestného zákona (trestné činy proti majetku). U obžalovaného Ing. Š. V. preto prichádza do úvahy právne kvalifikovanie jeho konania ako trestného činu sprenevery podľa § 248 Tr. zák. v znení novely, pokiaľ je to pre neho priaznivejšie v zmysle § 16 ods. 1 tohto zákona. Podľa tohto ustanovenia sa totiž trestnosť činu posudzuje podľa zákona účinného v dobe, kedy bol čin spáchaný; podľa neskoršieho zákona sa posudzuje len vtedy, ak je to pre páchatela priaznivejšie.

Krajský súd konanie obžalovaného správne právne kvalifikoval ako trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1, 2 Tr. zák. Toto správne právne posúdenie konania obžalovaného krajský súd v napadnutom uznesení odôvodnil v súlade s ustanovením § 125 Tr. por.

Ak si páchatel privlastnil cudziu vec, ktorá mu bola zverená a spôsobil tak na cudzom majetku škodu nie nepatrnú, jeho konanie vykazuje znaky trestného činu sprenevery podľa § 248 ods. 1 Tr. zák. Prísnejší trest (odňatie slobody na dva roky až osem rokov) zákon stanovuje pre páchatela, ktorý spácha uvedený čin ako osoba, ktorá má osobitne uloženú povinnosť hájiť záujmy poškodeného (§ 248 ods. 1, 3 písm. a/ Tr. zák.). Tento trest je prísnejší než trest odňatia slobody stanovený za trestný čin rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve podľa § 132 ods. 1 písm. b) Tr. zák. v znení pred 1. 7. 1990, u ktorého nebola takáto kvalifikačná okolnosť, podmieňujúca použitie prísnejšej trestnej sadzby, a preto pre aplikáciu § 16 odst. 1 Tr. zák. bolo potrebné odpovedať na právnu otázku, či obvinený bol osobou, ktorá má zvlášť uloženú povinnosť hájiť záujmy poškodeného.

Prokurátor v sťažnosti poukázal na to, že obžalovaný Ing. Š. V. ako stavbyvedúci zištným rozpredávaním majetku svojho zamestnávateľa hrubo porušil svoju povinnosť, lebo priamo mal povinnosť ochraňovať a spravovať majetok poškodeného a nie zneužiť svoju právomoc osobne rozhodovať o pohybe skladových zásob stavebného materiálu za účelom svojho obohatenia. Podľa sťažovateľa tieto znaky obžalovaného vymedzujú ako osobu so špeciálne uloženou povinnosťou hájiť záujmy poškodeného.

Krajský súd naproti tomu vyslovil názor, že len pracovné zaradenie a existenciu zmluvy o hmotnej zodpovednosti medzi obžalovaným a jeho zamestnávateľom nie je možné považovať za znak vymedzujúci osobitnú povinnosť obžalovaného hájiť záujmy poškodeného. Taký výklad považuje krajský súd za nesprávny, a to aj vzhľadom na ďalšie ustanovenia § 248 ods. 3 Tr. zák. Doterajšia súdna prax sa ustálila tak, že osobitná povinnosť hájiť záujmy poškodeného, ktorá bola trestným činom porušená, môže vyplývať z pracovného, funkčného alebo služobného postavenia páchatela, pričom nemusí to byť vždy postavenie zodpovedné. Pracovníkovi organizácie, ktorý rozkráda jej majetok, nemožno však pričítať túto okolnosť podmieňujúcu použitie prísnejšej sadzby, hoci mu zákon ukladá povinnosť riadne hospodáriť s prostriedkami zverenými mu organizáciou, strážiť a ochraňovať majetok organizácie pred poškodením, stratou, zničením a zneužitím a nejednať v rozpore s oprávnenými záujmami organizácie (§ 73 písm. d/ Zákonníka práce - úplné znenie č. 52/1989 Zb., so zmenou vyplývajúcou zo zákona z 5. decembra 1990, ktorým sa mení a dopĺňa Zákonník práce). Treba poznamenať, že v čase páchania trestnej činnosti obžalovaným Ing. Š. V. táto povinnosť pracovníkov bola obdobná - riadne hospodáriť s prostriedkami zverenými im organizáciou a strážiť a ochraňovať majetok v socialistickom vlastníctve pred poškodením, stratou, zničením a zneužitím - a to v zmysle § 73 písm. d) Zákonníka práce (úplné znenie č. 52/1989 Zb.). Ide však o všeobecnú základnú povinnosť pracovníka, teda zamestnanca organizácie, preto nie je možné hovoriť o povinnosti osobitnej.

Aj pri názore, že obžalovaný Ing. Š. V. zastával v dobe a pri páchaní predmetnej trestnej činnosti funkciu vedúceho pracovníka (stavbyvedúci), jeho povinnosti v takom postavení nemajú charakter osobitne uloženej povinnosti hájiť záujmy svojho zamestnávateľa v zmysle § 248 ods. 3 písm. a) Tr. zák. Povinnosti vedúcich pracovníkov totiž Zákonník práce v ustanovení § 74 tiež označuje len ako základné.

V oblasti pracovnoprávných vzťahov by sa pojmu „osobitne uložená povinnosť hájiť záujmy poškodeného“ podľa názoru prokurátora mohla rovnať zodpovednosť pracovníka za schodok na zverených hodnotách, ktoré je tento povinný vyúčtovať (dohoda o hmotnej zodpovednosti). Tento názor však odvolací súd neakceptuje s poukazom na to, že existencia uvedenej dohody neznamená pre pracovníka vznik určitých osobitných povinností pri ochrane majetku firmy (tedy pri obhajovaní záujmov poškodeného), ale dohodou sa rieši len otázka náhrady škody. Na rozdiel od všeobecnej zodpovednosti pracovníka za škodu spôsobenú pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním (§ 172 a nasl. Zák. práce), keď organizácia je povinná preukázať pracovníkovi zavinenie (§ 172 ods. 3 Zák. práce) a iný je aj rozsah náhrady škody, pri existencii dohody o hmotnej zodpovednosti pracovník jednak objektívne zodpovedá za vzniknutý schodok a jednak dôkazné bremeno pri jeho

vyvinení (§ 176 ods. 1, 3 ZP) je uložené jemu (pracovníkovi). Ide teda pre organizáciu o výhodnejší spôsob náhrady škody, bez stanovenia osobitných povinností pracovníka pri ochrane majetku.

Vychádzajúc z uvedeného, obžalovaný Ing. Š. V. pri sprenevere majetku svojho zamestnávateľa porušil základné všeobecné povinnosti (vedúceho) pracovníka. Ako už bolo uvedené, doterajšia súdna prax túto okolnosť nepovažuje za okolnosť, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby. Podľa názoru Najvyššieho súdu SR za osobu, ktorá má osobitne uloženú povinnosť hájiť záujmy poškodeného v zmysle § 248 ods. 3 písm. a) Tr. zák., možno považovať len takého páchatela, u ktorého je podľa pracovného, funkčného alebo složobného zaradenia hlavnou úlohou starostlivosť o zabezpečovanie záujmov poškodeného.

Takáto osobitná povinnosť môže vyplývať z právneho predpisu (napr. zákonný zástupca maloletej osoby, opatrovník a i.) alebo zo zmluvy (plnomocenstva). O takýto prípad však v posudzovanej veci nejde.

Z týchto dôvodov krajský súd rozhodol v súlade so zákonom, keď konanie obžalovaného Ing. Š. V. právne kvalifikoval ako trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1, 2 Tr. zák. a nie aj podľa ods. 3 písm. a) uvedeného zákonného ustanovenia.